

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 46, godina XXIII
novembar, 2018. [str. 133-134]

© Monos 2018

Amir Brka, *Nisim Albahari, tragični revolucionar*

Centar za kulturu i obrazovanje Tešanj, 2018.

U izdanju Centra za kulturu i obrazovanje Tešanj, u ediciji *Posebna izdanja* objavljena je knjiga *Nisim Albahari, tragični revolucionar* koja nije samo historiografsko biografska knjiga o jednom bivšem revolucionaru nego svojevrsna studija u kojoj je njen autor dao svoje viđenje o društvenim prilikama te ratnim i političkim dešavanjima u okviru širih historijskih kretanja, kako u gradu Tešnju, tako i u Bosni i Hercegovini. Kroz sudbinu Nisima Albaharija (Tešanj 1916. – Sarajevo, 1991.) želio je objasniti šta se desilo sa nekadašnjim predratnim revolucionarima, učesnicima NOB i poratnim aktivnim političkim funkcionerima. Nastojao je ispitati kako su oni doživjeli novonastale promjene nakon pada Berlinskog zida krajem 1989, pada socijalističkog sistema i raspada države za koju su se borili i aktivno učestvovali u njenoj izgradnji. Autor je pokušao da na ova i još mnoga druga pitanja odgovori kroz historijske preglede i svojevrsne analize političkih i ratnih dešavanja kao i međunacionalnih odnosa prije, u toku i nakon završetka Narodnooslobodilačke borbe do danas. Želio je objasniti kako se u svim tim promjenama osjećao jedan Jevrej, rođen u Tešnju, a po vlastitom opredjeljenju građanin Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Bosne i Hercegovine i kako su u svim tim turbulentnim i tragičnim historijskim događajima (holokaust) prošli njegovi sunarodnici, drugovi, prijatelji i komšije. Kako bi dobio odgovor na navedene zapitanosti, autor je morao koristiti brojne objavljene i neobjavljene izvore te tražiti podatke u historiografskoj literaturi i na Internetu. Da bi shvatio i sebi i čitateljima neke činjenice razjasnio, morao je analizirati različite dokumente i podatke iz više izvora o istoj osobi ili istom događanju, te dobivene činjenice upoređivao po metodologiji historijske struke i nauke.

U Uvodu je izložio svoje viđenje o kulturi selektivnog pamćenja. Nakon uvodne konstatacije kako se na

nekadašnjem jugoslovenskom prostoru već trideset godina “duboko i žestoko” odvijaju procesi revizije historije, autor zaključuje da se time nastoje poništiti vojni porazi nacističkih i fašističkih snaga 1945. godine kako bi se njihove ideologije ponovo vratile u društveno prihvatljive. Građu i saznanja do kojih je došao nakon dugogodišnjeg istraživanja, podijelio je na tri dijela. U prvom dijelu knjige *Jevreji Tešnja, život i stradanje* dat je historijat tešanjskih Sefarda, dostupni podaci o Moši Albahariju i njegovom potomstvu, među kojima je i Nisim Albahari, o holokaustu u Tešnju, ali i o zlodjelima i krivotvorinama, o učešću Jevreja u NOB-i, a na kraju poglavlja je popis svih stradalih tešanjskih Jevreja u toku Drugog svjetskog rata.

Drugi dio knjige je poglavlje *Nisim Albahari u predratnom i ratnom vremenu* koje je podijeljeno na sljedeća poglavlja: *Dječak u Tešnju, U Gimaziji i naprednoj omladini, Do podizanja ustanka, Formiranje ustaničkih jedinica i prve borbe s neprijateljem, Zarobljavanje i bjekstvo iz zatvora, Sekretar OK KPJ za odred “Zvijezda”, Kriza ustanka i savjetovanje u Ivančićima, Druga i treća neprijateljska ofanziva, Obnavljanje i nova plima NOP-a u istočnoj Bosni, Šef odsjeka OZN-e pri štabu Trećeg korpusa NOVJ i O Nisimovoj porodici.* Iz navedenih naslova jasno se vidi kako autor prati životni put Nisima Albaharija od rođenja i osnovnog školovanja u Tešnju do šefa Odjeljenja za zaštitu naroda u oslobođenoj Tuzli, 1944. godine. U trećem poglavlju pod naslovom *Tragični poraz i obnova utopije* autor ističe da je Nisim Albahari u toku NOB-a prošao mnoge borbe, različite partizanske jedinice i partijske formacije. Njegovi predratni i ratni angažmani nisu se na izravan način doticali tešanjskog prostora, ali je on sa rodnim gradom imao “kontinuiranu i duboku vezanost” i pomagao je 60-tih godina privrednu obnovu Tešnja. U ovom su poglavlju pobrojana sva odlikovanja i priznanja koja je Nisim Albahari dobio, navedene su i sve funkcije koje je obavljao kao funkcioner Vlade NR/SR Bosne

i Hercegovine. Albahari je objavljivao i tekstone memoarsko-publicističkog žanra o predratnom vremenu, o organizaciji i podizanju ustanka 1941, godine i o drugim temama iz ratnog perioda. Autor se osvrće na sadržaje i karakter njegovih tekstova koji su objavljivani u brojnim zbornicima i spomenicama sa tematikom iz Narodnooslobodilačkog rata i revolucije. Iz cjelokupnog Albaharijevog života kao i iz njegovih tekstova autor zaključuje da je on na kraju života kao Jugosloven ostao bez zemlje i postao Bosanac koji je u toj državi nekonstitutivan – nakon 1990. godine. Nestankom socijalističkog sistema vladanja i njegovih općeprihvaćenih vrijednosti antifašisti i revolucionari su otišli u zaborav što se desilo i Nisimu Albahariju Amir Brka smatra da su oni koji su pripadali komunistima poput Nisima Albaharija “doživjeli svojevrсни unutrašnji poraz» pa zaključuje: “Nakon oslobođenja njemu su odavana društvena priznanja i dodjeljivane istaknute društvene i državne funkcije, ali nama ostaje slaba mogućnost slutnje o tome kako se, zapravo, morao osjećati nesretnim Nisim Albahari, taj nesumnjivo tragični revolucionar.”

Na kraju, nije nevažno istaknuti, da je knjiga Amira Brka: *Nisim Albahari, tragični revolucionar* tehnički veoma dobro urađena, opremljena svim neophodnim naučnim aparatom i faksimilima dostupnih dokumenata i fotografija, a umjesto zaključka, navodimo samo jedan pasus iz recenzije književnika Ivana Lovrenovića: “Ovo djelo Amira Brke, istovremeno dokumentarno-istraživačko i snažno autorsko, žestoko je autentično u svojim motivima, a vrhunski ostvareno u nemilosrdnim zahtjevima teksta. Autor ne skriva strast i zanos koji ga goni u njegovom pisanju i opsežnom istraživanju, ali ne dopušta da ta dva anđela-demoni ovladaju tekstom, nego uspijeva da tekst ovlada njima. To je najteže i najvažnije, pa kada pisac to postigne – postigao je sve.”

Mina Kujović